

ЗНАЦІ И СИМВОЛИ

Penguin
Random
House

ВТОРО ИЗДАНИЕ

Старши редактор Катрин Уилкинсън
Старши художествен редактор Никол Родуей
Главен редактор Гарет Джонс
Главен художествен редактор Лий Грифит

ПЪРВО ИЗДАНИЕ

Главен редактор Катрин Уилкинсън
Главен художествен редактор Вики Шорт
Редактори Ким Денис-Браян, Никола Хъдсън, Нийл Лъкли
Оформител Тим Лейн
Художник на корицата Силке Спинджис
Подбор на снимките Меган Джоунс,
Роланд Смитис, Сара Смитис
Технически редактори Марая Елия, Шарън Макголдрик
Технически контрол Луиз Минихейн
Ръководител редакция Джули Аугън
Ръководител художествена редакция Кристин Кийлти
Арт директор Брин Уолс
Издател Джонатан Меткалф
Редактор-консултант Миранда Брус-Митфорд
Консултант Филип Уилкинсън
Сътрудници Иън Харисън, Джеймс Харисън, Сали Ригън, Анна
Сутгейт, Амбър Токели
Илюстратор Дебажйоти Дута

This edition published in 2019
First published in Great Britain in 2008 by Dorling Kindersley
Limited

Copyright © 2008, 2019 Dorling Kindersley Limited
A Penguin Random House Company

© 2024 КНИГОМАНИЯ ЕООД

ул. „Д-р Стефан Сарафов“ № 24, бл. 3, офис 1, София 1408

www.knigomania.bg

Можете да ни намерите и във facebook – Книгомания.бг

Второ издание

© Елена Крумова, *превод от английски*
Редактор-консултант: Красимир Петров
Коректор: Галя Краликова
Предпечат: ТМ Дизайн студио

Всички права запазени. Някоя част от тази книга не може да бъде
отпечатвана, възпроизвеждана или разпространявана под някаква форма
или чрез някакви средства – електронни, механични,
фотокопирни, записващи или други, без изричното писмено съгласие на
притежателя на авторските права.

ISBN 978-954-9817-60-7

Отпечатано и подвързано в Словакия от ТВВ.

СЪДЪРЖАНИЕ

6 – 11	Въведение
12 – 13	КОСМОСЪТ
14 – 15	Въведение
16 – 17	Слънцето
18 – 19	Луната
20 – 21	Планетите
22 – 23	Нощното небе
24 – 27	Земята
28 – 29	Планините
30 – 31	Огънят
32 – 33	Водата
34 – 35	Природните стихии
36 – 37	Дъжд и сняг
38 – 39	Потопът
40 – 41	Сезоните
42 – 43	Скъпоценни камъни
44 – 45	Злато
46 – 47	Скъпоценни матери
48 – 49	ЖИВОТНИ И РАСТЕНИЯ
50 – 51	Въведение
52 – 55	Бозайници
56 – 57	Котките
58 – 61	Птици
62 – 63	Орелът
64 – 65	Влечуги и земноводни
66 – 67	Змията
68 – 71	Водни обитатели
72 – 73	Насекоми
74 – 77	Митични животни
78 – 79	Драconi
80 – 81	Растения
82 – 85	Цвета
86 – 87	Лотосът

-
- 88 – 89 Билки и подправки
90 – 93 Гората
94 – 95 Дървета
96 – 97 Свещени дървета
98 – 99 Даровете на земята
100 – 101 Храната
- 102 – 103 **ЧОВЕКЪТ**
104 – 105 Въведение
106 – 109 Главата
110 – 111 Глави трофеи
112 – 115 Човешкото тяло
116 – 119 Ръцете и краката
120 – 123 Плодовитост и раждане
124 – 125 Ритуали при инициациите
126 – 127 Любов и брак
128 – 131 Смърт и траур
132 – 133 Ванитас
- 134 – 135 **МИТОВЕ
И РЕЛИГИИ**
136 – 137 Въведение
138 – 139 Египетски божества
140 – 141 Гръцки и римски божества
142 – 143 Келтски и скандинавски
божества
144 – 145 Божества на Централна
и Южна Америка
146 – 147 Предци
148 – 149 Духове на природата
150 – 151 Племенни тотема, герои
и хитроумни същества
152 – 153 Времето на сънищата
154 – 155 Шаманизъм
156 – 157 Митове за сътворението
- 158 – 163 Индуизъм
164 – 169 Будизъм
170 – 171 Даоизъм и шинтоизъм
172 – 173 Юдаизъм
174 – 175 Кабала
176 – 179 Християнство
180 – 183 Ислям
184 – 185 Сикхизъм
186 – 187 Вуду
188 – 189 Ангели
190 – 191 Сатана и демони
192 – 193 Вещици и уика
194 – 195 Амулети
196 – 199 Предсказване
200 – 203 Западна астрология
204 – 205 Китайски хороскоп
206 – 207 Нумерология
208 – 209 Свещеният Граал
210 – 211 Алхимия
- 212 – 213 **ОБЩЕСТВО И КУЛТУРА**
214 – 215 Въведение
216 – 217 Царе
218 – 219 Царски атрибути
220 – 221 Коронацията
222 – 223 Националност
224 – 225 Инструменти и оръжия
226 – 227 Архитектура
228 – 231 Храмова архитектура
232 – 233 Свещени места
234 – 235 Сгради
236 – 237 Стълба към небето
238 – 241 Домът
242 – 243 Кораби и лодки
244 – 247 Градини
- 248 – 249 Облекло и костюм
250 – 251 Шапки
252 – 253 Униформи
254 – 255 Накити
256 – 257 Телесна украса
258 – 259 Групова принадлежност
260 – 261 Масонство
262 – 267 Изобразително изкуство
268 – 269 Танци и театър
270 – 271 Маски
272 – 273 Приказки
274 – 275 Музикални инструменти
- 276 – 277 **СИСТЕМИ ОТ СИМВОЛИ**
278 – 279 Въведение
280 – 283 Цветове
284 – 289 Геометрични форми
290 – 293 Орнаменти
294 – 299 Числа
300 – 305 Рисунково писмо
306 – 309 Азбуки
310 – 313 Международни означения
314 – 315 Символи на занаятите
и търговията
316 – 317 Фирмен знак и лого
318 – 323 Хералдически емблеми
324 – 329 Знамена
330 – 331 Жестомимични знаци
и сигнали
334 – 337 Символика на жестовете
- 338 – 343 Речник
344 – 345 Допълнителна литература
346 – 351 Показалец
352 Благодарности
-

ВЪВЕДЕНИЕ

Една от отличителните черти на човека като *Homo sapiens* е търсецният ум. Ние винаги сме си задавали въпроси не само относно нашето съществуване на Земята – защо сме тук, откъде идваме, какво става след смъртта, какъв е скритият смисъл на естествените феномени около нас, но и въпроси, засягащи самата природа на нещата. Хилядолетия наред сме изграждали система от вярвания, които са ни позволили в някаква степен да си отговорим на тези стародавни въпроси.

ОПРЕДЕЛЕНИЯ И АНАЛИЗ

Като част от тази система от вярвания ние сме развили огромен запас от знаци и символи, които ни напомнят за извечната ни връзка с космоса. Знаците и символите са популярни, но понякога принципните отлики между тях не са докрай прояснени.

Знакът има недвусмислена функция: той е съставна част от писмения или визуалния език, визуална предупредителна лексика, регулираща пътното движение, отличителна характеристика на продуктите на дадена компания. Знаците носят прости послания и имат непосредствен, директен смисъл.

Символът от своя страна е визуален образ или знак, представящ комплексна идея – един по-дълбок показател на универсални истини. Огънят например символизира слънцето и мъжката жизнена сила, която е навсякъде около нас, а пролетното цвете представлява възраждането и новия живот. Когато го разглеждаме в перспективата на символите, животът става по-богат, изпълнен със значения.

Още от най-ранни времена символите се свързват с космоса, плодородието, смъртта и събуждането за нов живот, ала с появата на психоанализата идеите и предметите започват

ЗНАЦИТЕ НОСЯТ ПРОСТИ ПОСЛАНИЯ И ИМАТ
НЕПОСРЕДСТВЕН, ДИРЕКТЕН СМИСЪЛ.
СИМВОЛЪТ Е ВИЗУАЛЕН ОБРАЗ ИЛИ ЗНАК,
ПРЕДСТАВЯЩ КОМПЛЕКСНА ИДЕЯ

да се изучават вече и с оглед на психиката, за нуждите на психологията. Тъмната сянка например символизира вътрешна несигурност. В повечето вълшебни приказки (например *Червената шапчица*) основните сюжетни мотиви се отнасят към сблъсъка и преодоляването на препятствия в процеса на съзряване и помъдряване. По-голямата част обаче от древните архетипни символи все пак се свързват с вселената и с космоса.

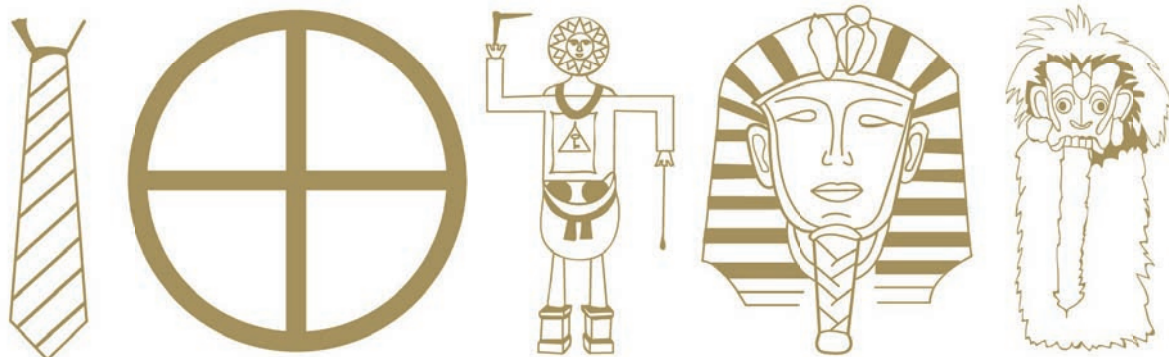
Някои символи, като кръгът и полетът на птиците, са универсални. Наред с другите му значения кръгът символизира раждането, прераждането, кръговрата на сезоните, а птицата може да се свърже с възлизането на душата на небето. Митичните животни също се срещат в изкуството от хилядолетия. Те символизират общите качества на

представените от тях същества; сатирът например е наполовина коза, наполовина човек, показвайки съответно по-нисшата и по-висшата природа.

МИГРАЦИЯ НА СИМВОЛИТЕ

Фактът, че някои символи са разпространени из целия свят, повдига въпроса за техния произход. Дали са се появили спонтанно като естествена част от човешките подсъзнателни подтици, или са резултат от обмяна на идеи между различните народи?

Разполагаме с множество свидетелства за подобна миграция на символите в древния свят. Търговски пътища пресичат надлъж и шир земното кълбо, а заедно с търговците

пътуват и религиозните идеи, стиловете в изкуството, дори и самите художници. Така ислямът достига Югоизточна Азия, будизмът се разпространява чак до Япония, а португалски език се говори в самото сърце на Южна Америка. С размяната на стоки и идеи се обменят и символи. По този начин те придобиват значения, различни от първоначалните.

Драконът, същество от китайски произход, е подобен „бродещ“ символ. В Китай той олицетворява славата на императора и слънцето, но в европейското християнско изкуство неговата символика е негативна и се свързва с по-нисшите прояви на човешкото его.

Изображението на птица в схватка със змия е разпространено от Нова Гвинея до Америките и символизира вечната битка между небето, земята и водите. Накрая, силно стилизираният образ, който присъства върху бронзовите съдове в Древен Китай, се появява и в гаргойлите – украсата на капчугите на европейските катедрали, а също и в културите от Азиатско-Тихоокеанския регион.

БОГИНЯТА МАЙКА

Един универсален символ, който по всяка вероятност се развива едновременно на различни места, е Богинята майка. Често изобразявана с огромен корем и гърди, тя олицетворява плодородието и изобилието, а нейният образ се среща още в праисторическото изкуство и е разпространен от Малта до руските степи. Тя символизира раждането, а като Земята майка – кръговрата в природата. Понякога е изобразявана просто като триъгълник – символ на женските гениталии, или като кръг, подсказващ непрекъснатия цикъл на раждане и възрождане.

С развитието на юдаизма, християнството и исляма митът за архетипната Богиня майка постепенно изчезва от човешкото съзнание. Но нейната символика все още се долавя тук и там, а култът към Дева Мария остава свързан, макар и индиректно, тъкмо с тези вярвания. И тъй като хората се откъсват все повече от природата, всепораждащата богиня хранителка с течение на времето се заменя от

ЕДИН УНИВЕРСАЛЕН СИМВОЛ,
КОЙТО ПО ВСЯКА
ВЕРОЯТНОСТ СЕ РАЗВИВА
ЕДНОВРЕМЕННО НА РАЗЛИЧНИ
МЕСТА, Е БОГИНЯТА МАЙКА

ВЕДНЪЖ РАЗБРАЛИ СКРИТОТО ЗНАЧЕНИЕ НА ПРЕДМЕТИТЕ, ЗАПОЧВАМЕ ДА ОСЪЗНАВАМЕ ДВОЙСТВЕНАТА ПРИРОДА НА СЪЩЕСТВУВАНИЕТО

боговете създатели или от един трансцендентен бог, отстранен от съзидателния процес. Вече не Богинята майка, а мъжките божества контролират природата.

СИМВОЛИТЕ ВЪВ ВСЕКИДНЕВНИЯ ЖИВОТ

Използването и познаването на символите обогатяват живота. Веднъж разбрали скритото значение на предметите, започваме да осъзнаваме двойствената природа на съществуването – вътрешния и външния живот на всичко около нас. Една обикновена стълба например служи като практическо средство, но същевременно напомня за духовното изкачване към самоосъзнаването; една купа може да отведе въображението ни към приютяващото женско начало и

сътворението; лилията, поникваща от тинята, напомня за чистотата на духа; а агнето означава светлината на истината. Гледането на предметите по този символически начин ни позволява да живеем по-хармонично, като разтваря нашето съзнание не само за живота ни тук и сега, но и за универсалните истини на съществуването.

СИМВОЛИТЕ В ЖИВОПИСТА, ЛИТЕРАТУРАТА И СЪНИЩАТА

Символите в живописа служат като визуален език за интерпретиране на темата. Независимо от прекомерната им употреба в ренесансовата живопис днес символите не са толкова добре познати и това прави трудноразбираем скрития смисъл на съвременните картини.

...СИМВОЛИКАТА НА СЪНИЩАТА СЕ ОБЯСНЯВА КАТО ОТРАЖЕНИЕ НА НЕСЪЗНАТОТО

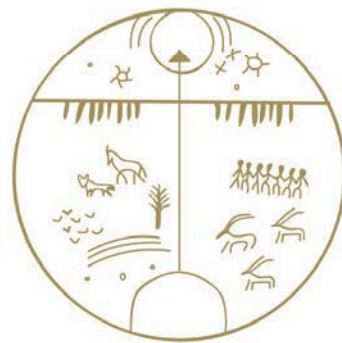
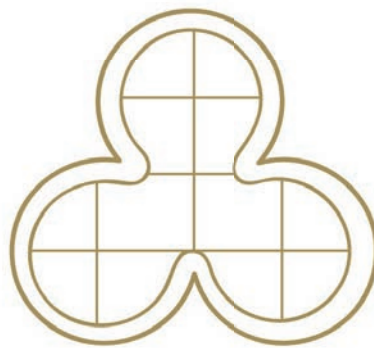
Например в християнското изкуство птиците са добре известен атрибут на св. Франциск, а колелото – на св. Екатерина. Ранното будистко изкуство изобразява Буда косвено, лицето и тялото му не се показват; присъствието му се означава чрез трона или следите от стъпките му.

Най-общо, образът на водата в изкуството символизира подсъзнателното начало или Първичните води, а богините от класическата древност често представляват отделни добродетели като мъдростта. В съвременното изкуство изобразяваните предмети не означават непременно нещо определено за зрителя, макар че за художника те може да имат дълбоко значение на спомени от детството. По подобен начин във вярванията на аборигените, условно наречени Времето на сънищата, всеки човешки живот и

заобикалящото го оставят своя уникален „отпечатък“, често рисуван в пясъка.

Символика откриваме и в някои прочути литературни творби. В *Пътешествието на пилигрима* християнската алегория на поклонника олицетворява човека, стремящ се към връзка с Бога. В *Хрониките на Нарния* на К. С. Луис християнската алегория се проявява в образа на лъва Аслан, който олицетворява Христос.

Символическото значение на сънищата е отдавна познато. Преследването и пропадането в съня често биват обяснявани като символ на индивидуалните страхове от съзряването и сблъсъка с отговорностите в живота. Но символиката на сънищата се обяснява като отражение на несъзнаваното не само в психоанализата. Много общества също зачитат

нейното значение. Семаите от Малайзия например вярват в значимостта на сънищата и се упражняват в противопоставяне на страховете в съня, за да могат после в будно състояние да се преборят с тях.

СИМВОЛИТЕ ДНЕС

Макар че повечето символи остават непроменени през хилядолетията, появяват се и нови символни форми. Днешните културни герои като Супермен и Спайдърмен (Човека паяк) са подобни на древните герои от митовите за сътворението, които извършват геройски дела, като например открадването на огъня и подаряването му на хората или пресътворяването на света след потопа. В мит се превръщат и знаменитостите от шоу бизнеса, които са център на внимание и обект на всеобщо възхищение било заради външния си вид, било поради обстоятелството, че техният разкошен начин на живот представлява идеал, към който се стремят повечето хора. Това героизиране се

случва най-вероятно в отговор на дълбоката несигурност, пред която сме изправени днес.

Други съвременни символи имат съдбоносно значение: например атомната гъба над Хирушима, която означава появата на атомната бомба или рухването на Кулите близнаци на Световния търговски център в Ню Йорк. Тези два символа разкриват нашия най-голям страх – страха от унищожение.

НОВА ПЕРСПЕКТИВА

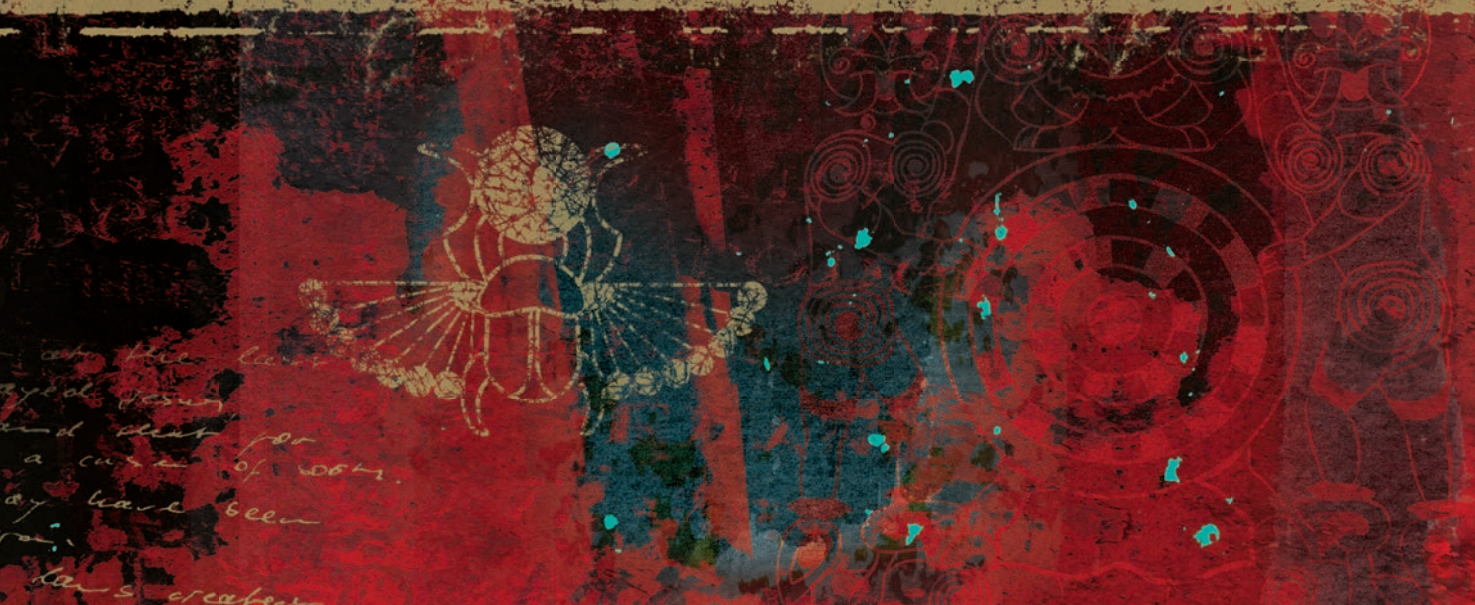
Навсякъде около нас има символи, стига да можем да ги забележим. Може цял живот да останем слепи за тази богата образност, но ако широко отворим очите си за нея, ще прозрем по-дълбоките истини, присъщи на заобикалящия ни свят. За изкушените да изследват философското и метафизичното начало светът е изпълнен със символи и поради това е безкрайно богат и благодатен. Така стигаме до по-задълбочено самопознание и откриваме нова перспектива в живота.

КОСМОСЪТ

Като наблюдават движението на Слънцето, Луната, звездите и планетите, а също и смяната на сезоните, хората постепенно развиват представа за естествения ритъм на Вселената. През хилядолетията натрупаните наблюдения се обясняват от космология, която позволява приспособяването към естествения ред. Контролът над природните стихии се поверява на богове, които стават обект на култ и почит.

Това води до широко разпространеното вярване, че за да устоят на стихии, причинявани от боговете, хората трябва непрекъснато да общуват с тях. За да се призове космическата хармония, се правят жертвоприношения и се принасят дарове. Така се измолва благодатен дъжд за реколтата и попътен вятър за моряците.

Природни бедствия пък, като суши, земетресения или наводнения, неизменно се приписват

на божественото възмездие. Затова символиката на космоса е преплетена с тази на религията. Слънцето например е универсален космически символ за божествената власт, а будистите гледат на огъня като на мъдрост, която поглъща невежеството. В християнството и индуизма водата се свързва най-вече с пречистването, а във всички големи световни религии небесата са дом на божествата.

Всъщност небето и всичко в него – от Луната и звездите до гръмотевиците и светкавиците, се свързва символно с божествения свят. Планините също имат сакрален статус поради близостта си с небесата. Всяка култура има свои богове, богини и свръхестествени представители. Митовете за сътворението и за големия потоп са изоморфни във всички култури. Загадките на Вселената се обясняват чрез космическите символи и божието възмездие. Подобни символи са важни за древните общества, защото помагат на хората да живеят по-хармонично, а също и да прозрат,

ЗА ДА УСТОЯТ НА СТИХИИТЕ, ПРИЧИНЯВАНИ ОТ БОГОВЕТЕ, ХОРАТА ТРЯБВА НЕПРЕКЪСНАТО ДА ОБЩУВАТ С ТЯХ

вода и въздух. Въздухът и огънят са считани за символи на мъжкото начало и на активността, докато земята и водата – на женското начало и на пасивността. Постигането на баланс между елементите се счита за основа на космическата хармония.

Знаците и символите играят жизненоважна роля за разширяване на по-сетнешните научни познания за света, в който живеем.

да се стремят към божественото си просветление.

Ранните религиозно-философски учения се опитват да свържат с определени символи четирите основни елемента, от които е изграден космосът, а именно: земя, огън,

Астрономията и астрологията например се развиват още от най-древни времена, в опита на хората да използват космическите символи за обяснение на движението на планетите или образуването на съзвездията. Космическите символи често се преплитат с тези на сезоните, тъй като мерките за време винаги се основават върху денонощното и сезонното движение на Слънцето и Луната.

Независимо от съвременните научни открития символиката на Космоса остава значима за много хора по света и продължава да внася колорит в нашия език. Така например знаменитостите са „звезди“; върху много от националните флагове са изобразени слънце или луна – космически символи на божественото господство и власт. Скъпоценните камъни, особено зодиакалните, все още са натоварени със символическо значение, а астрологията днес е също толкова популярна. Дори и сега, в нашето съвремие, ние продължаваме да търсим смисъла чрез знаците и символите.

СЛЪНЦЕТО

Повечето култури почитат Слънцето като върховна космическа сила – жизнената сила, която позволява на всичко да вирее и да расте. Като източник на топлина то символизира жизнеността, страстта и младостта. Като източник на светлина олицетворява просветлението. Също така то е емблема на царското и имперското величие. В някои традиции Слънцето е Вселенският отец. Изгревът и залезът символизират раждането, смъртта и възкръсването.

ОБИКААЯЙКИ ОКОЛО ЗЕМЯТА

Зимното и лятното слънцестоене отбелязват съответно най-късия и най-дългия ден на годината и пораждаат митове и празници по целия свят. Зимното слънцестоене символизира победата на светлината над тъмнината или края на един и началото на нов цикъл на светлината и

растежа. Лятното слънцестоене ознаменува преизобилието на земята, но едновременно с това отбелязва и изтощаването на Слънцето; друидите посрещат лятното слънцестоене призоори. И зимното, и лятното слънцестоене се означават с огън, символизиращ слънчевата топлина и плодородието.

▲ Маска слънце

Тази страшната маска слънце показва господството на Слънцето над четирите посоки на света (север, юг, изток и запад) и се използва при специални церемонии. Тя е от Бела Коула, племето нуналк в Британска Колумбия.

◀ Изгревът

Зората е символ на надеждата, радостта и младостта. Тя символизира раждането, новото начало и свежестта. В християнството е символ на възкресението. Често олицетворява и началото на света или на човечеството и затова е свързана с повечето митове за сътворението.

Съдове за разпръскване на искрите на огъня, които запалват зората.

▲ Еос

Богинята на зората Еос, почитана в Древна Гърция, е персонификация на младостта, надеждата и събуждането. Пърстите ѝ символизират розовопърстата зора, възлизаща по небето, окъпана в сутрешна роса.

◀ Слънцестоене в Стоунхендж

Най-мощният британски символ на лятното слънцестоене – Стоунхендж в Уилтшър, е център на езическите празненства от хиляди години. Хората се събират тук, за да посрещнат изгрева над Хилстоун в деня, който бележи средата на лятото.

БОГОВЕ И ЛЕГЕНДИ

Със Слънцето са свързани много символи в различни култури по цял свят. Обикновено то персонафицира мъжкото начало, макар че в Япония и при някои американски индиански племена се отнася към женското начало. Най-разработен и устойчив е култът към Слънцето в Египет, Централна Америка и Перу. Там то се счита за блага плодородна сила, но също и за огнен разрушител.

▶ Аполон

Древногръцкият бог Аполон носи животворяща светлина на земята. Изобразяван като енергичен златокос младеж, той е свързан с Хелиос — бога, който управлява слънчевата колесница по небето.

▶ Сурия

Ведическият бог на слънцето Сурия олицетворява безсмъртието, пламъците на смъртта и прераждането (зализа и изгрева). Всеки ден той прекосява небесата с колесница, теглена от седем буйни коне.

▲ Фаетон

В древногръцката митология небесният път на слънцето е символизиран от бога слънце Хелиос, кръстосващ небесата с колесница. Неговият син Фаетон подкарва безразсъдно колесницата и бива възпрян, пронизан от ослепителната мъгляна на Зевс.

▲ Раху

Древноиндийският демон Раху поглъща слънцето и предизвиква затъмнисис, но тъй като с лишен от тяло, където да го побере, слънцето се появява отново. Подобен сюжет е познат и в китайската митология.

▲ Икар

В гръцкия мит Дедал изработва изкуствени криле за своя син Икар. Без да зачита бащиното предупреждение, Икар излита твърде високо до слънцето и крилето му се разпадат. Символично причина за поражението му са неговата гордост и липсата на уважение към боговете.

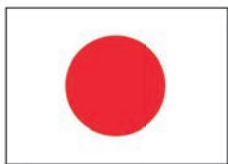

▲ Кефри

Древноегипетският бог на изгряващото слънце — Кефри, се свързва с бръмбара скарабей, който търкаля торни топки. Той символизира небесния път на слънцето, свързва се с новия живот и е талисман, носещ късмет.

ВЛАСТТА И СЛЪНЦЕТО

Слънцето се изобразява като символичен център на космоса. Това най-бляскаво небесно тяло е символ на кралското и императорското величие. За китайците то е императорският символ ян. Японците го използват като национална емблема и вярват, че техният император е пряк потомък на богинята на слънцето Аматерасу.

▲ Японското знаме

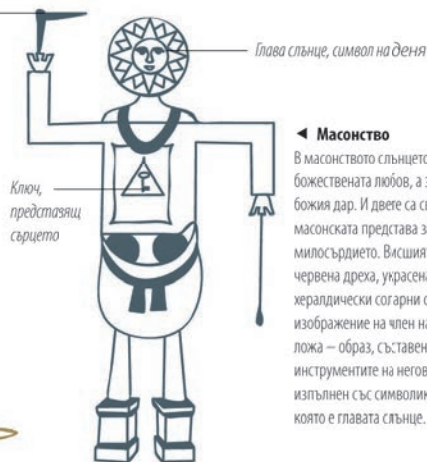
При няколко знамена слънцето символизира власт. Върху японското знаме има червен кръг, олицетворяващ изгряващото слънце.

▼ Краля слънце

Френският крал Луи XIV си присвоява соларния символ за своя собствена емблема и става известен с прозвището Краля слънце. Прочут е и с разточителния си начин на живот.

Персел

Ключ, предстопящ сърцето

Глава слънце, символ на деня

◀ Масонство

В масонството слънцето представлява божествената любов, а златото — божия дар. И двете са свързани с масонската представа за милосърдието. Висшият Олтар носи червена дреха, украсена с хералдически согарни символи. Това е изображение на член на Масонската ложа — образ, съставен от инструментите на неговия занаят, изпълнен със символика, част от която е главата слънце.

ВЖ. ОЩЕ

Злато с. 44 – 45
Египетски божества с. 138 – 139
Гръцки и римски божества с. 140 – 141
Индуизъм с. 158 – 163

Двоизъм и шинтоизъм с. 170 – 171
Християнство с. 176 – 179
Масонство с. 260 – 261
Цветове с. 280 – 283
Знамена с. 324 – 329

ЛУНАТА

Загадъчната луна винаги с пленявала човешкото въображение. Нейното сияйно присъствие в нощното небе е символ на надеждата и просветлението. Подобно на слънцето тя често се свързва с раждането, умирането и възкръсването. На нея са подвластни водите, затова е символ и на плодородието. Господарка на сънищата, луната бива свързвана с вглъбеността; тъмната ѝ страна се свързва с окултното. Качествата ѝ, близки до женското, я обвързват с Богинята майка.

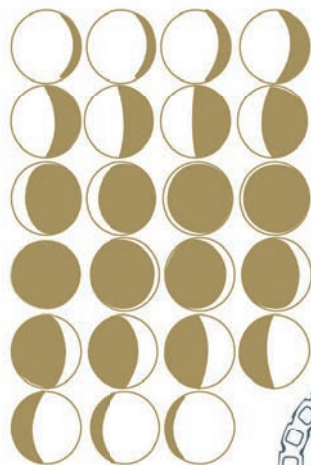
ЛУННОТО ВЛИЯНИЕ

Лунният цикъл, в който луната непрекъснато променя формата си, е мощен символ на кръговрата на човешкия живот в ранните общества. От новолуние (полумесец) до пълнолуние (лунен диск), на всяка лунна форма, а също и на лунните затъмнения се отдава особено значение. Освен влиянието върху приливите и отливите, върху времето и върху живота като цяло на луната се приписва и управлението на човешката съдба.

▲ Лунно затъмнение

В различните култури по света има митове за затъмнението. Мнозина вярват, че то е поличба за природни бедствия или за смъртта на владетеля. В Азия е разпространено поверието, че затъмненията се причиняват от демон или дракон, който поглъща луната.

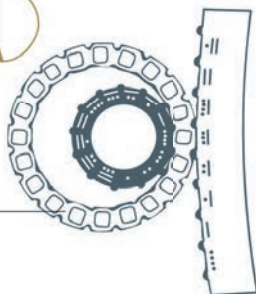

◀ Нарастване и смаяване на луната

Периодичното нарастване и смаяване на луната е символ на раждането, живота, смъртта и възкръсването. Новолунието и пълнеенето на луната символизират растежа, а изтъняващата луна се свързва със смъртта.

◀ Календар на майте

Майте имат система от отделни синхронизирани календари, които следят и свързват циклите на Луната, Слънцето, Венера и Плеядите. Другите календари — римският, китайският, еврейският, келтският и ислямският, се основават на лунния цикъл.

Изображенията върху външния кръг обозначават месеците.

▲ Луната

Сенките на кратерите върху лунната повърхност винаги са пленявали хората по света и са били вдъхновение за много митове.

ПЪЛНОЛУНИЕ

Пълната луна има обща символика с кръга като знак на целостта и силата. Китайците я свързват със същността на ин и с женското начало. За будистите тя е символ на духовната сила. Луната на жътва (пълнолунието около равноденствието през септември) символизира плодородието в земеделието. Думата „лунатик“ произлиза от латинската дума за луна — luna, и първоначално означава „поразен от луната“. Смята се, че пълнолунието изостря лудостта и се свързва с подивяване на животни и хора.

ВЪЛК, ВИЕЩ СРЕЩУ ЛУНАТА

БОГОВЕ И БОГИНИ НА ЛУНАТА

Някои култури в Океания и някои африкански племена възприемат луната като оплождащ мъжки бог, но обикновено тя се счита за женско божество. Като небесна царица Дева

Мария е свързана с луната, а лунарните божества варират от фигурите на майката защитница до свирепите богини девизи, като римската богиня на лова Диана. Всички богини на луната са считани за тъкачки на съдбата, затова често са изобразявани като паяк.

◀ Бастет

Древноегипетската богиня Бастет понякога се причислява към богините на луната вероятно защото древните гърци я припознават като Артемидата – богиня на лова и на луната. С нея се свързва лунната символика за плодородие.

▲ Артемидата

Артемидата – сестрата близначка на древногръцкия бог на слънцето Аполон, представлява едно цяло с богините на луната Селена и Хеката. Артемидата, лозувачката богиня дева, е Новата луна, достигналата зрялостта (Селена е Пълната луна, а загадъчната Хеката е тъмната страна на луната).

▲ Чане

Китайската богиня Чане е източната версия на „Човекът от луната“ (човешки лик, разпознаван върху лунния диск – б.пр.). На ежегодния празник на луната ѝ се принасят дарове.

◀ Ичел

Ичел е богинята на луната у майте. Богинята майка, която праща животворния дъжд, има качества и на закрилница, и на унидожителка.

▲ Койлксауки

Ацтеките вярват, че всекидневно движение на слънцето и луната се символизира от битката между лунната богиня Койлксауки и слънцето, довела до нейното обезглавяване.

ПРЕОБРАЗЯВАНЕ

Преобразяването е постоянна тема във фолклора. Съществуват много приказки за хора, които се превръщат в кръвожадни зверове през нощта, особено по пълнолуние. Символно тези приказки се свързват с тъмния аспект на луната и нейните връзки с окултното. Те разкриват също и страха, който човешките същества по-лесно преодоляват през низките животински инстинкти. Принудителното преобразяване означава затварянето, докато волевата му форма символизира освобождаването. В Европа е разпространен митът за върколака, но другаде животинските превращения освен вълк включват и ягуар, тигър, лисица, язовец. Шаманите и вещиците притежават силата да приемат различна форма и така да странстват между световите на хората и духовете.

ПРЕОБРАЗЯВАНЕ – ЯГУАР

ВЪРКОЛАК

ПРЕОБРАЗЯВАНЕ – ЛИСИЦА

ВЖ. ОЩЕ

Нощното небе с. 22 – 23
Сезоните с. 40 – 41
Бозайници с. 52 – 55
Плодовитост и раждане с. 120 – 123
Египетски божества с. 138 – 139

Гръцки и римски божества с. 140 – 141
Божества на Централна и Южна Америка с. 144 – 145
Шаманизъм с. 154 – 155

